

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 519/2024-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Mgr. Radimom Komkom, LL.M., Hlavná 27, Prešov, proti postupu Okresného súdu Stará Ľubovňa v konaní vedenom pod sp. zn. 2C/108/2014 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Okresného súdu Stará Ľubovňa v konaní vedenom pod sp. zn. 2C/108/2014 po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 115/2019-34 z 21. januára 2020 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ako aj právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume **1 000 eur**, ktoré **j e** mu Okresný súd Stará Ľubovňa **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Okresný súd Stará Ľubovňa **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **856,75 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej sťažnosti

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 18. júla 2024 domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len

„ústava“), podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2C/108/2014. Sťažovateľ si okrem toho uplatnil finančné zadost'učinenie v celkovej výške 20 000 eur, ako aj náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou podanou 24. apríla 2014 domáhal na okresnom súde zaplataenia náhrady škody vo výške 34 826,70 eur s príslušenstvom. Okresný súd rozsudkom z 9. augusta 2021 rozhodol tak, že zaviazal žalovaného zaplatiť sťažovateľovi sumu v celkovej výške 38 296,20 eur s 5 % úrokom z omeškania a v prevyšujúcich častiach, ktorými sťažovateľ žalobu dopĺňal, ju súd zamietol. Proti predmetnému rozsudku podali obe sporové strany odvolania (sťažovateľ 23. augusta 2021). Po podaní odvolania vydala vyššia súdna úradníčka spolu tri uznesenia (29. septembra 2021), ktorými bol sťažovateľ zaviazaný na zaplataenie súdnych poplatkov za podané odvolania (proti výrokom rozsudku, ktorými súd zamietol žalobu v príslušných častiach, a proti výroku o jeho nároku na náhradu trov konania). Sťažovateľ podal proti týmto uzneseniam o vyrubení poplatkovej povinnosti sťažnosti (25. októbra 2021). Ešte 29. decembra 2021 bolo kontrolou spisu zistené, že boli nesprávne vyrubené súdne poplatky za podanie odvolania sťažovateľovi, ako aj žalovanému. Okresnému súdu ale náprava trvala takmer dva roky (3. októbra 2023), počas ktorých súdny spis nemohol byť predložený odvolaciemu súdu na rozhodnutie o odvolaniach proti rozsudku v samotnej veci.

3. Sťažovateľ zdôraznil, že napadnuté konanie stále nie je právoplatne ukončené, a poukázal najmä na dĺžku rozhodovania o súdnych poplatkoch za odvolanie, ktoré trvalo takmer dva roky. V uvedenom postupe okresného súdu preto videl porušenie svojho práva na prerokovanie svojej veci bez zbytočných priet'ahov.

4. Sťažovateľ sa domáhal aj finančného zadost'učinenia vo výške 20 000 eur, pričom túto sumu odôvodnil dĺžkou konania a aj tým, že po náleze ústavného súdu č. k. III. ÚS 115/2019-34 z 21. januára 2020 a po vydaní neprávoplatného meritórneho rozhodnutia spôsobil okresný súd ďalšie priet'ahy jednak svojou nečinnosťou a jednak svojou neefektívnou činnosťou.

5. Ústavný súd telefonickým zisťovaním (18. septembra 2024) v informačnej kancelárii okresného súdu zistil, že príslušný súdny spis bol predložený odvolaciemu súdu až 23. októbra 2023 (samotné odvolanie podal sťažovateľ 23. augusta 2021), pričom spis je stále na odvolacom súde, a teda napadnuté konanie stále nebolo právoplatne skončené.

II.

Procesný postup ústavného súdu a vyjadrenie predsedu okresného súdu

6. Ústavný súd ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. I. ÚS 519/2024-15 z 2. októbra 2024 ju podľa § 56 ods. 1 a 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie vo vzťahu k napadnutému postupu okresného súdu po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 115/2019-34 z 21. januára 2020. Ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti, v ktorej namietal postup okresného súdu do vydania už uvedeného nálezu, ústavný súd odmietol podľa § 55 písm. a) v spojení s § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde pre neprípustnosť.

7. Ústavný súd následne výzvou zo 4. októbra 2024 vyzval predsedu okresného súdu, aby sa vyjadril k opodstatnenosti ústavnej sťažnosti. Predseda okresného súdu v podaní doručenom ústavnému súdu 22. októbra 2024 uviedol, že v čase podania ústavnej sťažnosti, ktorá je datovaná 16. júla 2024, boli vyčítané nedostatky vo vzťahu k predkladaniu veci odvolaciemu súdu už dávno odstránené, pretože spis mu bol predložený 23. októbra 2023. Vzhľadom na uvedené sa preto domnieval, že ústavná sťažnosť je neopodstatnená. Zároveň k svojmu vyjadreniu pripojil aj vyjadrenie zákonného sudcu, ktorý uviedol podrobnú chronológiu úkonov súdu od vydania meritórneho rozsudku do predloženia veci odvolaciemu súdu. Osobitne zdôraznil, že hoci zistil nesprávne a nezákonne vyrubené súdne poplatky ešte 29. decembra 2021, príslušná vyššia súdna úradníčka vyhotovila koncepty príslušných rozhodnutí na základe jeho ústneho pokynu oneskorene a tak nekvalitne, že tieto rozhodnutia musel v konečnom dôsledku vyhotoviť sám (čo sa podarilo až 2. októbra 2023). Okrem toho poukázal na charakter sťažovateľa, ktorému mal pri náhodnom stretnutí povedať, že spis ešte nemôže byť predložený odvolaciemu súdu pre problémy týkajúce sa súdnych poplatkov, na čo mal sťažovateľ zareagovať tým, že mu to nevaďí, aspoň bude žalovaný platiť viac úrokov. Ďalej bez akejkoľvek súvislosti s namietanými priet'ahmi poukázal na správanie sťažovateľa, ktorý sa ešte pred vydaním meritórneho rozhodnutia snažil ovplyvňovať ustanoveného znalca, resp. prostredníctvom príbuzných sudcu aj samotného zákonného sudcu.

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s podaniami účastníkov dospel k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno v tomto prípade očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2C/108/2014 po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 115/2019-34 z 21. januára 2020 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa čl. 38 ods. 2 listiny, resp. jeho práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

10. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom tohto základného práva je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba čakajúca na rozhodnutie všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

12. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala predtým z niektorých ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (napr. § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1), ktorý platil do 30. júna 2016, a v súčasnosti už vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

14. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že v napadnutom konaní bolo najproblematickejšou okolnosťou predkladanie veci odvolaciemu súdu. Ide tu o technickú záležitosť, pri ktorej nemožno hovoriť o právnej a ani o faktickej zložitosti. Problémom tu bolo pochybenie samotného okresného súdu, ktorého náprava trvala následne dva roky. Kritérium zložitosti veci preto nemohlo mať žiadny vplyv na potenciálne priet'ahy v rámci napadnutého postupu okresného súdu.

15. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom. Ústavný súd zdôrazňuje, že v rámci tohto kritéria posudzuje procesne relevantné správanie účastníka konania (t. j. racio jeho podaní súdu v predmetnej veci, jeho účasť na pojednávaniach, prípadne obštrukčné správanie), nie akékoľvek občianske správanie tohto účastníka, prípadne poznámky, ktoré utrási pri náhodných zdvorilostných rozhovoroch (napr. o výške úrokov). Ďalšie správanie sťažovateľa, na ktoré poukázal zákonný sudca (snaha o ovplyvňovanie), sa malo jednak odohrať ešte pred vydaním meritórneho rozhodnutia a jednak nemalo žiadnu príčinnú súvislosť so samotnou dĺžkou napadnutého konania. V rámci tohto hľadiska preto správanie sťažovateľa ako strany v napadnutom konaní nemalo žiadny vplyv na trvanie úkonov okresného súdu pred predložením veci odvolaciemu súdu.

16. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup samotného okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že predošlý nález ústavného súdu nadobudol právoplatnosť 7. februára 2020, v čase podania ústavnej sťažnosti sťažovateľa (18. júla 2024) o jeho nároku ale stále nebolo právoplatne rozhodnuté. Sťažovateľ nenamietal vo svojej ústavnej sťažnosti postup odvolacieho súdu (t. j. od 23. októbra 2023 do podania samotnej ústavnej sťažnosti, pozn.), ale iba postup okresného súdu, pričom za porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov považoval najmä postup súdu od podania odvolania proti prvostupňovému rozsudku

(23. augusta 2021) do predloženia veci odvolaciemu súdu (23. októbra 2023), pretože v tomto období bol okresný súd takmer dva roky nečinný a práve toto obdobie nečinnosti významným spôsobom prispelo k tomu, že ani po štyroch rokoch od predošlého nálezú ústavného súdu nemá sťažovateľ k dispozícii právoplatné rozhodnutie.

17. Ústavný súd v tomto momente zdôrazňuje, že činnosť súdu prvej inštancie po podaní odvolania predstavujú administratívne úkony spočívajúce vo výzve na odstránenie odstrániteľných väd odvolania, vyrubení súdneho poplatku, resp. v prípadnom rozhodnutí o oslobodení od platenia súdnych poplatkov a doručení odvolania ostatným účastníkom konania, prípadne následnom doručení ich vyjadrení k odvolaniu. Ústavný súd konštatuje, že vo vzťahu k takýmto procesným úkonom sa imperatív rýchleho a hospodárneho postupu súdu prejavuje ešte výraznejšie ako pri samotnom súdnom rozhodovaní. Zo strany súdu prvej inštancie ide totiž len o technické zabezpečenie veci pre odvolací súd bez samotného rozhodovacieho procesu. Súd prvej inštancie nemá priestor na úvahy týkajúce sa samotného rozhodnutia, stanovovania ďalšieho procesného postupu alebo právnych deliberácií, ktoré by sa mohli prejaviť v dĺžke konania. Prieťahy v rámci takéhoto procesného postupu súdu sú posudzované prísnejšie ako v prípade samotného súdneho konania. Takmer dva roky nedôvodnej nečinnosti v tomto kontexte preto predstavujú neprijateľné porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote. Vzhľadom na už vysvetlenú závažnosť pochybenia a aj s poukazom na absenciu právoplatného rozhodnutia, ústavný súd posudzoval prieťahy v postupe okresného súdu aj napriek tomu, že v momente podania ústavnej sťažnosti sa už súdny spis nenachádzal na okresnom súde (ale na odvolacom súde, pozn.).

18. K poznámke zákonného sudcu týkajúcej sa neprofesionálneho, resp. neodborného prístupu jeho vyššej súdnej úradníčky, ktorá mala zapríčiniť prieťahy v napadnutom konaní, ústavný súd podotýka, že v rámci posudzovania potenciálnych prieťahov v konaní ústavný súd hodnotí postup súdu ako inštitúcie, a preto nie je relevantné, či prieťahy v konečnom dôsledku zapríčini zákonný sudca alebo zamestnanec súdu ako napríklad vyšší súdny úradník. Z pohľadu základného práva na prerokovanie veci sťažovateľa bez zbytočných prieťahov je zodpovedným subjektom iba príslušný súd (samozrejme, za posúdenia procesného správania sporových strán, pozn.), a preto tým, že zákonný sudca implikoval zodpovednosť vyššej súdnej úradníčky za prieťahy v konaní, *de facto* uznal prieťahy na strane okresného súdu.

19. Na základe uvedených skutočností teda ústavný súd dospel k záveru, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. podľa čl. 38 ods. 2 listiny a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2C/108/2014 po právoplatnosti nálezú ústavného súdu č. k. III. ÚS 115/2019-34 z 21. januára 2020 porušené boli (bod 1 výroku tohto nálezú).

IV.

Príkaz konať a finančné zadost'učinenie

20. Ústavný súd konštatuje, že v čase vydania tohto nálezú už okresný súd vydal meritórne rozhodnutie a zároveň sťažovateľ s poukazom na okolnosť, že súdny spis už nie je na okresnom súde, ani nežiadal, aby mu ústavný súd uložil príkaz konať. Z uvedeného dôvodu teda ústavný súd

neuložil okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov, pretože takýto príkaz by v aktuálnej procesnej situácii nemal žiadne opodstatnenie.

21. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

22. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

23. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

24. Sťažovateľ si uplatnil finančné zadosťučinenie v sume 20 000 eur, ústavný súd ale považoval túto sumu za zjavne neprimeranú, preto mu priznal finančné zadosťučinenie vo výške 1 000 eur (bod 2 výroku tohto nálezu). Pri určení výšky tohto zadosťučinenia zohľadnil ústavný súd svoju stabilnú judikatúru (napr. IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 63/2020, IV. ÚS 109/2020, IV. ÚS 287/2020, IV. ÚS 313/2020), ako aj satisfakčný charakter priznaných trov právneho zastúpenia. V prevyšujúcej časti ústavnej sťažnosti týkajúcej sa finančného zadosťučinenia teda nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

25. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 856,75 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

26. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za dva úkony právnej služby podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom a podanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2024 v sume 343,25 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky) a tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2024 v sume 13,73 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Súčasťou výslednej sumy je aj daň z pridanej hodnoty, pretože právny zástupca sťažovateľa je platiteľom dane z pridanej hodnoty.

27. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

28. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. novembra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu